

2018 - 2024

IZGRADNJA OTPORNOSTI NA POPLAVE U CRNOJ GORI

IZVJEŠTAJ O PROGRAMU
OTPORNOSTI NA POPLAVE

• Ciriška alijansa za otpornost na poplave je multisektorsko partnerstvo koje
• okuplja programe zajednice, nova istraživanja, zajednička znanja i uticanje
• zasnovano na dokazima da se izgradi otpornost zajednica na poplave u
• razvijenim zemljama i zemljama u razvoju. Mi pomažemo ljudima da izmjere
• svoju otpornost na poplave i identifikuju odgovarajuća rješenja prije nego što
• dođe do katastrofe. Naša vizija je da poplave ne bi trebalo da imaju negativan
• uticaj na sposobnost ljudi da napreduju. Da bismo to postigli, mi radimo na
• povećanju sredstava za otpornost na poplave; jačamo globalne, nacionalne i
• podnacionalne politike; i poboljšavamo praksu otpornosti na poplave.

• Sazanajte više na: www.floodresilience.net

.....

KLJUČNI IZVORI:

Crveni krst Crne Gore: Jelena Dubak, Nataša Uskoković, Goran Petrušić

Međunarodna federacija društava Crvenog krsta i Crvenog polumjeseca: Nebojša Medojević,
Francisco Ianni, Luciana Escobar Saade, Cale Johnstone

Članove Ciriške alijanse za otpornost na poplave finansira Fondacija Z Ciri, sa izuzetkom Zurich Insurance Group. Međutim, stavovi iznijeti u ovoj publikaciji ne odražavaju nužno zvaničan stav ni Fondacije ni kompanije.

IZRAZI ZAHVALNOSTI

Iskreno zahvaljujemo svima koji su bili dio ovog putovanja.

Našim posvećenim članovima tima kako prošlih tako i sadašnjih, vaš naporan rad, strast i inovativni duh je bio okosnica naših inicijativa. Vaši neumorni napori, često pod izazovnim uslovima, transformisali su živote i ojačali zajednice.

Duboko smo zahvalni našim partnerima u zajednici i lokalnim liderima. Vaša saradnja, povjerenje i lokalno znanje su bili neprocjenjivi. Takođe upućujemo zahvalnost partnerskim organizacijama koje su radile zajedno sa nama. Vaša saradnja i zajednička vizija su bili ključni u unaprjeđenju naših ciljeva i povećanju našeg dosega.

Za stanovnike zajednica kojima služimo, hvala vam na vašoj izdržljivosti i aktivnom učešću. Vaše priče o nadi i istrajnosti nas svakodnevno inspirišu da nastavimo dalje sa radom.

Dok razmišljamo o proteklih pet godina, ispunjeni smo ponosom na ono što smo postigli zajedno i puni optimizma za budućnost. Nastavićemo da zajednički radimo, stvarajući nove uspjehe i nove puteve ka otpornoj i održivoj Crnoj Gori.

SAŽETAK

U srži ovog programa bila je izgradnja kapaciteta lokalnih zajednica, podrška u prepoznavanju njihovih potreba i preduzimanje akcija za rješavanje nekih od tih prioriteta otpornosti... takođe smo bili veoma ponosni što smo imali priliku da budemo glas zajednica i da s drugim akterima podijelimo naše razumijevanje onoga što je ugroženim osobama potrebno.

Jelena Dubak, generalna sekretarka, Crveni krst Crne Gore

Rizik od poplava predstavlja veliku zabrinutost na globalnom nivou, a poplave često dovode do značajnih ekonomskih i društvenih posljedica za koje se predviđa da će biti i veće u budućnosti. U periodu od 2018. do 2024. godine Crveni krst Crne Gore, kao dio Ciriške alijanse za otpornost na poplave (Alijansa), radio je na povećanju otpornosti na poplave u ugroženim zajednicama. Poplave su najčešća klimatska nepogoda u Crnoj Gori, koja svake godine prouzrokuje značajne ekonomske, ekološke, socijalne i zdravstvene štete.¹

Kroz Cirišku alijansu za otpornost na poplave, Crveni krst Crne Gore je sproveo intervencije izgradnje otpornosti zasnovane na dokazima s pojedincima, porodicama, lokalnim čelnicima i zajednicama i proširio primjenu najbolje prakse i uticao na nacionalne politike i strateške planove.

STUBOVI PROMJENE

U ovom izvještaju analiziramo **3 osnovna stuba** promjena koje su dovele do značajnog uticaja na otpornost na poplave u Crnoj Gori:

Pojedinci i porodice integrišu svijest o otpornosti na poplave i akcije u svoj svakodnevni život.

Zajednice i lokalne vlasti daju prioritet upravljanju životnom sredinom i infrastrukturi za zaštitu od poplava.

Nacionalna politika daje prioritet potrebama, prioritetima i kapacitetima zajednice vezanim za otpornost na poplave.

Kombinacija ovih međusobno povezanih i međuzavisnih pristupa je ključ uticaja programa.

NAUČENE LEKCIJE I PREPORUKE

Kako klimatska kriza dovodi do sve češćih i intenzivnijih ekstremnih događaja, kao i povećane ranjivosti zajednica širom svijeta, najvažnije je da povećamo i produbimo rad na otpornosti.

Ovaj izvještaj prikazuje kako su dostignuća i izazovi s kojima smo se suočili imali za rezultat važne naučene lekcije i preporuke za inicijative vezane za otpornost:

- ➔ Razumijte i prenesite kako rad u okviru programa doprinosi široj slici.
- ➔ Obezbjedite da ljudi budu u srži aktivnosti izgradnje otpornosti.
- ➔ Razvijajte snažne odnose s ključnim lokalnim akterima.
- ➔ Iskoristite organizacione prednosti za širu primjenu i održivost.

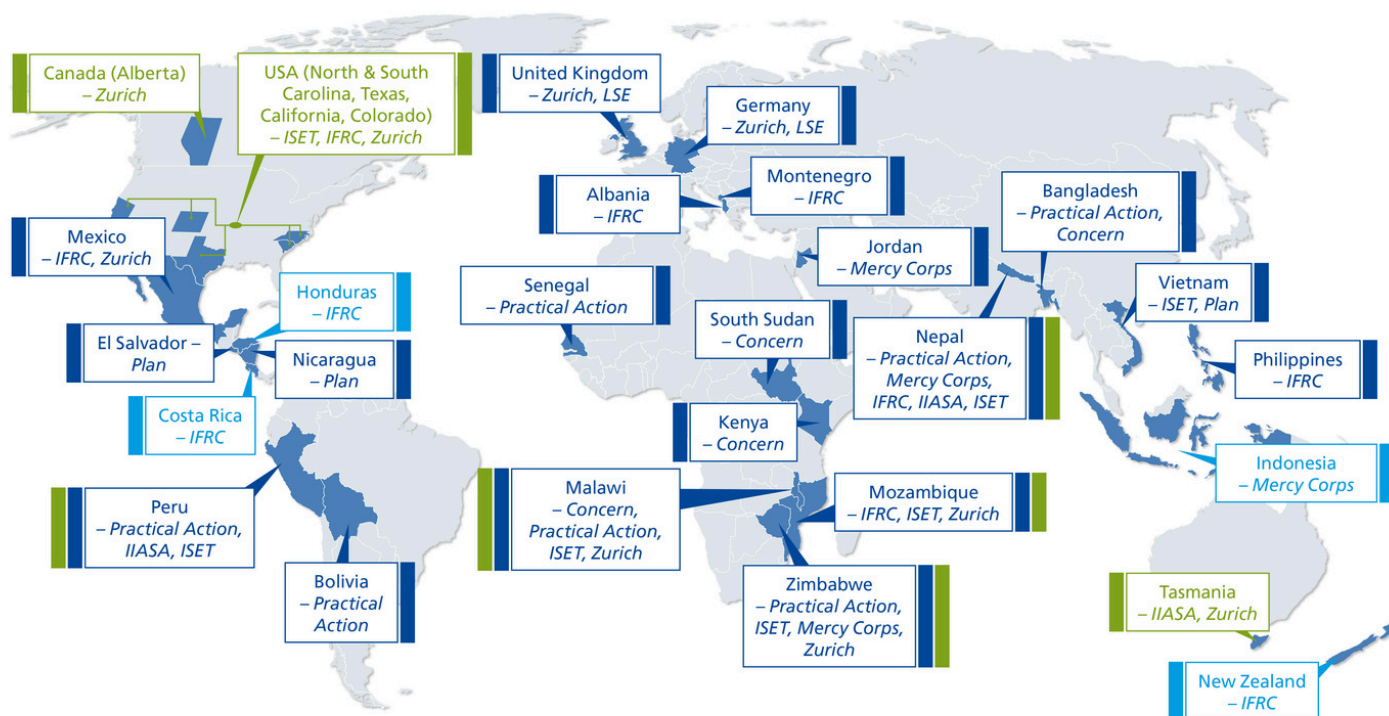
Ciriška alijansa za otpornost na poplave (Zurich Flood Resilience Alliance) je multisektorsko partnerstvo koje okuplja aktere u humanitarnoj, istraživačkoj i privatnoj sferi radi jačanja otpornosti na klimatske promjene. Vođena vizijom budućnosti u kojoj poplave nemaju negativan uticaj na sposobnost ljudi i preduzeća da ostvaruju napredak, Alijansa kombinuje programe na nivou zajednice, nova istraživanja, razmjenu znanja i uticaj zasnovan na dokazima kako bi izgradila otpornost zajednice na poplave.

Dok Alijansa slavi više od deset godina rada, kolektivni uticaj povećanja otpornosti na poplave kroz akcije u zajednici, širu primjenu i rad na uticaju, uz 10 partnera i višepd 25 zemalja, obuhvaćeno obuhvaćeno je preko

3 MILIONA LJUDI

Slika 1: Aktivnosti i programi Saveza diljem svijeta

Countries where we:

■ Implement a full flood resilience programme ■ Have a limited programme to improve flood resilience policy ■ Have carried out a Post Event Review Capability to learn from a disaster

*Accurate in January 2021

In partnership with:

Powered by Z Zurich Foundation

Slika 2: Skala uticaja

LOKALNI

Duboke i cjeloživotne promjene u razmišljanjima i praksama vezanim za otpornost na poplave.

SAZNAJTE
VIŠE

PODNACIONALNI

Prenošenje i širenje primjene najbolje prakse na širu populaciju i ključne sektore.

NACIONALNI

Integracija prioriteta zajednice u nacionalne planove, politike i budžete.

GLOBALNI

Doprinos znanja i iskustva Alijanse globalnim inicijativama.

Multisektorska partnerstva okupljaju različite tačke gledišta – vlade, neprofitne organizacije, akademske zajednice, privatne kompanije kao što je Cirihi i što je najvažnije, perspektive zajednice – da rade ka zajedničkom cilju. Ova saradnja omogućava dijeljenje resursa, iskustava i ideja, što dovodi do efikasnijih i koordinisanih napora.

Francisco Ianni, viši saradnik, Otpornost na poplave, IFRC

INSTITUCIONALNI KONTEKST

Kao osnivački partner Ciriške alijanse za otpornost na poplave, **Međunarodna federacija društava Crvenog krsta i Crvenog polumjeseca** (IFRC) podržala je strateško usmjeravanje i osnaživanje nacionalnih programa i lokalnih zajednica kako bi preuzeli vođstvo u razumijevanju, pripremi i prilagođavanju na rizike od poplava u regionima Afrike, Amerike, Azije i Pacifika i Evrope.

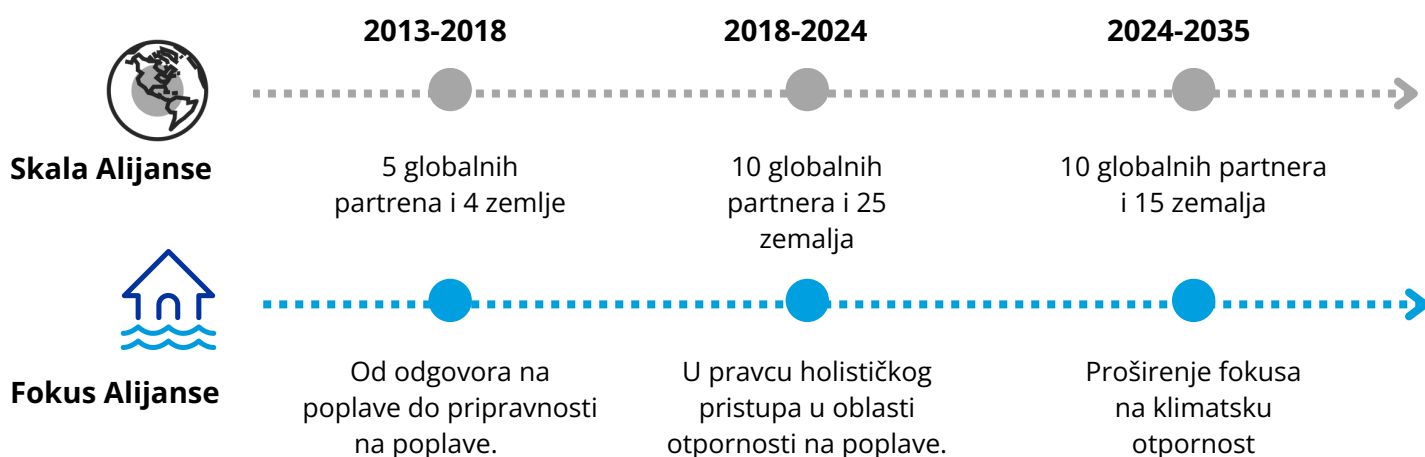
Crveni krst Crne Gore, osnovan 1875. godine, je najstarija organizacija Crvenog krsta na Balkanu i crnogorskim zakonom je priznat kao pomoć državi u humanitarnoj sferi. Kao takav, Crveni krst Crne Gore ima mandat za sprovođenje akcija

vezanih za zaštitu i spašavanje, kao sastavni dio sistema upravljanja katastrofama u vanrednim situacijama. Ovo obuhvata, pored mnogih drugih, aktivnosti u oblasti pripravnosti i odgovora na katastrofe, smanjenja rizika od katastrofa i prilagođavanja klimatskim promjenama. Pored osnovnog rada na lokalnom nivou, Crveni krst Crne Gore učestvuje u nacionalnim i opštinskim tijelima posvećenim upravljanju rizicima od katastrofa koje vodi Služba za spašavanje i zaštitu. Za ovu svrhu, ključna je njegova mreža od 23 lokalne jedinice širom zemlje putem kojih se sprovode aktivnosti.

Crveni krst Crne Gore ima specifičnu ulogu u sistemu civilne zaštite u zemlji, dijelom i zbog Zakona o Crvenom krstu Crne Gore koji nam omogućava da budemo članovi kako lokalnih tako i nacionalnih kriznih štabova koji se bave različitim vanrednim situacijama. Ali čak i tokom mirnih perioda pozvani smo da budemo članovi različitih radnih grupa ili odbora koji se bave pitanjem civilne zaštite, smanjenja rizika od katastrofa i otpornosti uopšteno.

Nataša Uskoković, savjetnica za međunarodnu saradnju, Crveni krst Crne Gore

Slika 3: Evolucija Alijanse i Crvenog krsta Crne Gore

SAZNAJTE
VIŠE

Program otpornosti na poplave u Crnoj Gori vodi Crveni krst Crne Gore

NACIONALNI KONTEKST

Skadarsko jezero je najveće jezero u južnoj Evropi, koje se nalazi na granici Crne Gore i Albanije. Kao dio Alijanse, Crveni krst Crne Gore usmjerio je aktivnosti vezane za otpornost lokalne zajednice prvenstveno na ruralna područja sjeverno od Skadarskog jezera. S druge strane granice, Crveni krst Albanije sprovodio je akcije vezane za otpornost na poplave u zajednicama u jugoistočnim oblastima izlivanja Skadarskog jezera.

Krajem 2009. godine, područja Skadarskog jezera i Drima i Bojane bila su pogođena poplavama izazvanim obilnim padavinama, pa je nivo Skadarskog jezera dostigao maksimum od 9,86 m (metara iznad nivoa mora). Godinu dana kasnije, u

decembru 2010. godine, nivo jezera je još više porastao, na 10,44 m, što je izazvalo poplave koje je crnogorska vlada opisala kao „najgore poplave ikada zabilježene“, a koje su pogodile više od 5.000 ljudi.²

Regione Crne Gore podložne poplavama, poput onih oko Skadarskog jezera, karakterišu zajednice koje se u velikoj mjeri oslanjaju na poljoprivredu i stočarstvo kao izvore prihoda. Kao rezultat toga, poplave imaju važan uticaj na porodične prihode.

S obzirom na to da ovo područje značajno doprinosi poljoprivrednoj proizvodnji na nacionalnom nivou, poplave često imaju direktan uticaj na cijelu ekonomiju regiona.

Slika 4: Ciljane zajednice

Oko 63 % ukupnog dotoka vode u jezero dolazi rijekom Moračom. Na jugoistočnom dijelu, rijeka Bojana povezuje Skadarsko jezero s Jadranskim morem.³

Obilne padavine, duži kišni periodi (nekoliko dana zaredom) i otapanje snijega mogu dovesti do prekomjernog priliva vode u jezero.

Poplave vezane za nivo jezera dodatno su pojačane složenim hidrološkim sistemom gdje je kapacitet rijeke Bojane da primi višak vode iz Skadarskog jezera ograničen drugim dotocima iz rijeke Drim.

NAŠ UTICAJ

U proteklih pet godina, Crveni krst Crne Gore je na lokalnom nivou radio na poboljšanju otpornosti na poplave u ugroženim zajednicama oko Skadarskog jezera. Program je obuhvatio saradnju s lokalnim vlastima na sprovođenju kombinacije strukturalnih i nestrukturalnih mjera zaštite od poplava zasnovanih na dokazima, udružujući napore za veći kolektivni uticaj. Crveni krst je proširio svoj uticaj tako što je iskoristio učešće u različitim nacionalnim odborima i radnim grupama da se najbolja praksa i glas lokalnih zajednica iz iskustva u radu na otpornosti na poplave integrišu u nacionalnu politiku.

**Poboljšano je više od
31.000 života**

Novi stavovi i ponašanja koji imaju dubok i trajan pozitivan uticaj na živote ljudi i infrastrukturu za zaštitu od poplava koji će imati dugoročne koristi.

**Indirektno obuhvaćeno
preko 100.000 ljudi**

populacije koje imaju koristi od intervencija u zajednici, šire primjene i inicijativa uticaja.

Aktivnosti koje se sprovode u ruralnim zajednicama i s opštinskim i nacionalnim akterima.

Sprovedene su stotine akcija vezanih za otpornost, kampanje podizanja svijesti javnosti, radionice u zajednici, lokalni programi obuke i angažovanja volontera, programi u školama i sastanci zainteresovanih strana kako bi se obezbijedilo da se program rukovodi lokalnim potrebama.

Mujova priča

Mujo živi u naselju Ponari, uz pritoku rijeke Morače. Bavi se poljoprivredom, prodaje svoje proizvode, kao što su krompir, lubenica i paprika na lokalnoj pijaci. Kad nivo rijeke poraste, njegovi prihodi i sredstva za život su ugroženi. Tokom nezapamćene poplave 2010. godine, Mujova porodica je evakuisana zajedno s većinom stanovništva Ponara. Poplavna voda uništila je usjeve i uzrokovala značajnu štetu na kućama i drugoj infrastrukturi u zajednici.

Kroz saradnju Crvenog krsta Crne Gore i Opštine Zeta, ljudi iz zajednice su se okupili kako bi razgovarali o potrebama zajednice. Na osnovu toga, sprovedene su obuke iz prve pomoći i podijeljeni materijali kako bi se podigla svijest o riziku i unaprijedile vještine lokalnog stanovništva. Stari i oštećeni zid za zaštitu od poplave u zajednici popravljen je, ojačan i poboljšan kako bi izdržao i veće poplave u budućnosti. Mujo kaže „ovo će zaštititi zajednicu od budućih poplava“. Zaštita života i sredstava za život ključna je za povećanje otpornosti zajednice na poplave.

CILJEVI

Olakša zajednici procjenu rizika, kapaciteta, potreba i prioriteta u pogledu pripravnosti na poplave.

Informiše, uključi i osnaži zajednicu za razvoj i implementaciju aktivnosti pripravnosti na poplave i projekata ublažavanja manjih razmjera.

Poboljša kapacitet osoblja i volontera Crvenog krsta Crne Gore za podršku aktivnostima vezanim za otpornost na nivou zajednice u zajednicama podložnim poplavama.

SAZNAJTE
VIŠE

OD MJERENJA DO IZGRADNJE OTPORNOSTI

Mjerenje otpornosti zajednice na poplave (FRMC) je okvir i alat koji je razvila Alijansa. Kao alat za podršku u odlučivanju za programiranje na nivou zajednice i promjenu politike, FRMC podržava dublje razumijevanje nedostataka i prednosti u oblasti otpornosti na nivou sistema koji su grupisani u okviru pet vrsta kapitala: prirodnog, finansijskog, ljudskog, društvenog i fizičkog.

Studije polaznog i završnog stanja FRMC-a sprovedene u 6 ruralnih zajednica.

Studije polaznog stanja FRMC-a jačaju razumijevanje konteksta rizika na lokalnom i podnacionalnom nivou, podržavaju veze sa zainteresovanim stranama, utvrđuju prioritete i potencijalne polazne tačke i definišu lokalno vođene intervencije.

Integrisanjem glasa zajednice, podaci FRMC-a potvrdili su potrebe u oblasti otpornosti na poplave koje su prepoznali opštinski organi, čime je obezbijeđeno da Crveni krst Crne Gore može da se zalaže za sufinansiranje rješenja koja su od najvećeg značaja i interesa za lokalno stanovništvo. Uz to, Opština Zeta je izrazila interesovanje za pristup kompletnom skupu rezultata FRMC-a kako bi integrisala perspektivu zajednice u **inicijative izvan opsega programa**.

Ključne ulazne tačke:

- Znanje o zaštiti imovine
- Znanje iz prve pomoći
- Učešće zajednice u aktivnostima vezanim za poplave
- Sistem ranog upozoravanja
- Zaštita od poplave velikog obima

Studije završnog stanja FRMC-a su ključne da bismo saznali kako se otpornost mijenja kao odgovor na različite intervencije i pružili ažurirane informacije zainteresovanim stranama kao podršku kontinuiranoj izgradnji otpornosti.

Kroz sprovođenje studija završnog stanja FRMC-a u Crnoj Gori, jasno je da se najveća poboljšanja vide u otpornosti na poplave u vezi s ljudskim i društvenim kapitalom, što je u skladu s fokusom Programa otpornosti na poplave Crvenog krsta.

NZnačajna poboljšanja:

- Znanje o prvoj pomoći
- Učešće zajednice u aktivnostima vezanim za poplave
- Zaštita imovine
- Svijest o budućim poplavama

Iako Crveni krst Crne Gore ima iskustvo u procjeni lokalnih potreba i sprovođenju analiza polaznog i završnog stanja, FRMC je predstavljao opsežniji, stručniji i složeniji okvir za mjerenje otpornosti koji je zahtijevao veće ulaganje stručnosti, vremena i finansijskih resursa. Iz ovog iskustva proizašao je niz važnih lekcija.

Proces je najefikasniji kad je metodologija prilagođena kontekstu:

- Prevedite i prilagodite pitanja za prikupljanje podataka kako biste bili sigurni da ispitanici razumiju šta se pita i da mogu dati tačne i relevantne odgovore.
- Obezbijedite da su terenski radnici obučeni da istovremeno slušaju, naglašavaju, sintetizuju informacije i upravljaju očekivanjima tokom prikupljanja podataka.
- Strateški dijelite rezultate korišćenjem analitičke prizme kojom se zadovoljavaju potrebe ciljne publike, odabirom najrelevantnijih podataka i komuniciranjem s fokusom na rješenja.

Mjerenje otpornosti zajednice samo po sebi ne dovodi do opipljivog poboljšanja otpornosti na poplave:

- Povežite aktivnosti prikupljanja podataka s ranim akcijama izgradnje otpornosti u zajednici kako biste obezbijedili kredibilitet i povjerenje lokalnog stanovništva, naročito tamo gdje postoji zamor od anketiranja.
- Razmotrite agilnije procese mjerenja otpornosti tamo gdje su potrebe zajednice već dobro prepoznate.
- Vodite računa da vremenski okvir programa bude osmišljen s odgovarajućom ravnotežom između mjerenja otpornosti i djelovanja u vezi otpornosti.

Nemaju svi iste potrebe, mišljenja, pa čak ni način izražavanja. Ponekad ćete razgovarati s nekim ko izgleda ljut, ali ta osoba samo pokazuje napetost koju je osjećala u vrijeme poplave... tako da morate imati empatiju za rad s ljudima na terenu.

Mina, asistent u programu za djelovanje u nesrećama, Crveni krst Crne Gore

NAŠ UTICAJ Pojedinci i porodice integrišu akcije vezane za otpornost na poplave u svoj svakodnevni život kao rezultat prenošenja znanja kroz kampanje podizanja svijesti i obuke.

Uopšteno, kroz ulogu Crvenog krsta Crne Gore u pružanju podrške akcijama odgovora na katastrofe u cijeloj zemlji organizacija je stekla jedinstveni uvid u načine na koje lokalno stanovništvo nije adekvatno pripremljeno za poplave i druge krize. Primjena FRMC-a dodatno je istakla ovaj nedostatak, ukazujući na to da postoji široko rasprostranjeno očekivanje i zavisnost od eksternih službi podrške, koje nijesu uvijek u mogućnosti da odmah pruže podršku cjelokupnom lokalnom stanovništvu u slučaju velikih katastrofa.

U svojim nastojanjima da unaprijedi otpornost na poplave u zajednicama oko Skadarskog jezera, Crveni krst Crne Gore kontinuirano je sprovodio aktivnosti edukacije u zajednici tokom trajanja programa kako bi podigao svijest i ojačao vještine u vezi s preventivnim djelovanjem koje pojedinci i

porodice mogu preduzeti kako bi smanjili uticaj poplava.

Ti se napori ogledaju kroz obuke iz prve pomoći koje imaju široki obuhvat, kojima se pojedinci pripremaju za bitne tehnike spašavanja života. Ovakva obuka je bitna u razvoju čvrstog okvira za prvi odgovor u okviru zajednica i omogućava brzo i efikasno djelovanje nakon poplava i drugih katastrofa. Aktivnosti prve pomoći mogu imati ključnu ulogu u okviru inicijativa za rano upozoravanje i rano djelovanje (EWEA) pružanjem neposredne pomoći koja spašava živote i pomaganjem u pripremi zajednica za hitne situacije. Pored toga, ovaj tradicionalni pristup Crvenog krsta omogućio je polaznu tačku za program za razvoj povjerenja s lokalnim porodicama i pojedincima. Edukacija u zajednici o smanjenju rizika od katastrofa i simulacijama evakuacije pomogla je da se poveća razumijevanje rizika i znanje o opipljivim akcijama prije, tokom i nakon poplava.

Povećao se procenat populacije zajednice koja je završila obuku iz prve pomoći.

Osim što mogu voditi otpornost na poplave unutar zajednice, lokalni pojedinci s unaprijeđenim razumijevanjem smanjenja rizika od katastrofa i otpornosti na poplave imaju potencijal da se zalažu za svoje potrebe kod lokalnih vlasti. Konačno, uticaj ove izgradnje kapaciteta ne samo da je ojačao ljudski kapital, već je i društveni kapital porastao okupljanjem ljudi radi zajedničkog cilja u kontekstu obuke gdje se podstiču dijalog i kohezija.

TEMA U FOKUSU

► Davanje prioriteta mladima

Djeca i mladi su s entuzijazmom učestvovali u radu vezanom za otpornost na poplave koji je organizovao Crveni krst Crne Gore. U opštini Cetinje, na primjer, kroz programe u školi učenici su se upoznali s protokolima za vanredne situacije, razumijevanjem rizika i prvom pomoći. Ove edukacije ne samo da prenose ključne vještine odgovora na vanredne situacije, već i usađuju način razmišljanja o pripravnosti i otpornosti među mladima. Uz to, distribucijom kompleta prve pomoći, rančeva za hitne slučajeve i materijala za podizanje svijesti o riziku ovi kapaciteti obuhvatili su domaćinstva, kao i škole i radna mjesta. Obezbjedivanjem spremnosti i dostupnosti kompleta prve pomoći u ugroženim područjima kao dio mjera ranog djelovanja može se pomoći u brzom rješavanju povreda tokom krize.

Integrisanjem ovih edukativnih programa u glavne tokove društva, od opštinskog nivoa u Cetinju do šireg nacionalnog konteksta, Crveni krst obezbjeđuje sveobuhvatnu kulturu spremnosti na katastrofe koja jača ukupnu otpornost nacije na poplave

SAZNAJTE
VIŠE

► Podizanje svijesti

U okviru jačanja otpornosti na poplave u Crnoj Gori, kamen temeljac napora Crvenog krsta bio je naglasak na edukaciji zajednice i podizanju svijesti. Izrađen je niz proizvoda za prenos znanja uključujući Kratki pregled za Crnu Goru i flajere o prvoj pomoći, higijeni i promovisanju zdravlja, kao i sadržaj torbe za hitne slučajeve. Pore toga, ključne poruke o pripravnosti na poplave prilagođene su i prevedene iz elektronske biblioteke za edukaciju i podizanje svijesti javnosti (PAPE).

Ovaj sadržaj podijeljen je članovima zajednice i lokalnim vlastima, ali i nacionalnim akterima i široj publici putem društvenih medija. Online mediji obuhvatili su blogove koji naglašavaju intervencije programa, priču o ljudskom uticaju u obliku videa i saopštenja za relevantne povode kao što je Međunarodni dan smanjenja rizika od katastrofa.

Nakon različitih održanih radionica i obuka, vidjeli smo da je opšte znanje ljudi o prvoj pomoći mnogo veće i to je nešto što je nam je bilo zadovoljstvo vidjeti.

Kristina, asistent u programu za djelovanje u nesrećama, Crveni krst Crne Gore

580 Podijeljeno je 580 setova za prvu pomoć

PILLAR 2

NAŠ UTICAJ

Zajednice i lokalne vlasti daju prioritet upravljanju životnom sredinom i infrastrukturi za zaštitu od poplava radi veće otpornosti na poplave.

U Crnoj Gori, potrebe zajednice i prioriteti koji se odnose na otpornost na poplave, kao i odgovarajuća rješenja, jasno su identifikovani u lokalnim planovima zaštite od poplava koje su izradile opštinske vlasti. Često je ključna prepreka za sprovođenje infrastrukturnih projekata zaštite od poplava na lokalnom nivou obezbjeđivanje dovoljnih finansijskih sredstava. Implementacija alata za mjerenje otpornosti na poplave za zajednice (FRMC) ponovo je naglasila ovaj ključni nedostatak u otpornosti.

U partnerstvu s Opštinom Zeta (ranije Opština u sastavu Glavnog grada Golubovci), Crveni krst Crne Gore realizovao je tri infrastrukturna mikroprojekta za zaštitu od poplava, uključujući popravku zida za zaštitu od poplava u Ponarima i

čišćenje kanala u Kurilu i Bistricama i uspostavljanje zelenih ostrva za upravljanje otpadom u Gostilju i Berislavcima. Podrška lokalnih vlasti pružena je u obliku direktnih finansijskih doprinosa i tehničke pomoći. Na primjer, Opština Zeta je uspostavila nadzorna tijela za procjenu rizika i kontrolu kvaliteta, upravljala administrativnim procesima (uključujući izdavanje dozvola i projektnu dokumentaciju) i vršila procjene rizika za životnu sredinu.

Ovaj pristup pružio je snažnu osnovu za saradnju, naglašavajući da se višestruki izvori finansiranja mogu kombinovati kako bi se postigao veći uticaj nego što bi to bilo moguće zasebno. Pored toga, ovaj model je povećao održivost jer su lokalne vlasti posvećene praćenju i održavanju ovih infrastrukturnih projekata u budućnosti.

Opština Zeta je obezbijedila doprinos za skoro polovinu ukupnih infrastrukturnih troškova, kao i tehničku podršku.

TEMA U FOKUSU

► Zid za zaštitu od poplava

Značajna intervencija je sanacija zida za zaštitu od poplava u naselju Ponari. Decenijama je zid štitiio zajednicu Ponari od štetnih uticaja poplava iz rijeke Morače, naročito u pogledu sredstava za život i prirodnih resursa. Kada je zid oštećen 2010. godine kao posljedica nezapamćene poplave, zajednica je ostala nezaštićena. Suprotstavljeni prioriteti i nedostatak finansijskih sredstava doveli su do toga da je hitna sanacija zida bila zanemarena uprkos tome što je opština istu prepoznala u Lokalnom planu zaštite od poplava. Nakon što je ovaj jaz u otpornosti dodatno naglašen kroz proces studije polaznog stanja FRMC-a, Crveni krst Crne Gore je predložio saradnju s lokalnim vlastima radi sufinansiranja i zajedničkog sprovođenja neophodnih popravki.

Opština Zeta i Crveni krst Crne Gore zajedno su realizovali popravku i poboljšanje 380 m zida od poplava, koji štiti živote, sredstva za život, kulturna mjesta (kao što su crkva i groblje) i fizičku imovinu u Ponarima, kao i susjednoj zajednici Žabljak Crnojevića, čak i u slučaju ekstremnijih klimatskih pojava u budućnosti.

Zadovoljan sam što je zid za zaštitu od poplava konačno saniran, a naročito zato što je na nekoliko mjesta sad i višoj, jer će to značajno zaštititi zajednicu od budućih poplava.

Mujo Kavarić, član zajednice, Ponari, Crna Gora

► Infrastruktura za upravljanje otpadom

Program je nastavio saradnju s lokalnim vlastima kako bi se povećala otpornost zajednice putem infrastrukture za zaštitu od poplava usmjerene na efikasno upravljanje otpadom.

U zajednicama Kurilo i Bistrice inicijativa za čišćenje kanala imala je ključnu ulogu u obezbjeđivanju nesmetanih plovinih puteva koji pomažu u sprečavanju izlivanja i posljedične štete od poplava. Velika vegetacija, šut i otpad očišćeni su sa čitavih 2 km kanala, dok je vegetacija duž obala kanala ostavljena netaknuta kako bi se obezbijedilo da će nastaviti da stabilizuje tlo duž kanala, sprečavati eroziju i pružati koristi lokalnom biodiverzitetu.

U zajednicama Gostilj i Berislavci, formiranjem zelenih ostrva kombinovano je ekološko očuvanje s ublažavanjem poplava. Izgrađene su stanice za upravljanje otpadom s kontejnerima koji omogućavaju članovima zajednice da na pravilan način odlažu različite vrste otpada, uključujući i recikliranje. Podrškom ovoj lokalnoj službi obezbijeđeno je da se otpad ne koncentriše na javnim mjestima, u kanalima ili rijekama gdje može pogoršati poplave zbog prepreka na sistemima za odvodnjavanje i dovesti do uticaja na zdravlje uzrokovanih kontaminiranom poplavnom vodom.

SAZNAJTE
VIŠE

NAŠ UTICAJ

National policy prioritises community needs, priorities, and capacities in relation to flood resilience.

Crveni krst Crne Gore se angažovao u strateškim aktivnostima zagovaranja na nacionalnom i regionalnom nivou, koje su poslužile za značajno jačanje okvira otpornosti na poplave. Na nacionalnom nivou, Crveni krst Crne Gore je aktivan član različitih odbora, radnih grupa i tijela zaduženih za izradu i izmjene lokalnih i nacionalnih planova, strategija, politika i zakona. Kao pomoć vladi i najznačajniji humanitarni akter u Crnoj Gori, Crveni krst je u snažnoj poziciji da se zalaže za potrebe i prioritete zajednice. Pored toga, Crveni krst Crne Gore čini dio nacionalne mreže za smanjenje rizika od katastrofa, te stoga aktivnosti i ključne promjene koje se sprovode

predstavljaju ključni dio sveukupne agende u oblasti otpornosti u zemlji.

Na regionalnom planu, Crveni krst Crne Gore učestvuje u brojnim regionalnim događajima i radionicama koji omogućavaju razmjenu znanja i učvršćuju saradničke veze. Kao rezultat toga, profil i prioritet mjera otpornosti na poplave, kako u Crnoj Gori, tako i u širem regionu Balkana, je povećan.

Uticaj ovih aktivnosti nadilazi neposredne ishode programa jer utiče na dugoročne političke odluke i raspodjelu resursa za upravljanje rizikom od katastrofa u cijelom nacionalnom i regionalnom spektru.

Crveni krst Crne Gore je dao doprinos izradi Nacionalne procjene rizika od katastrofa i Procjeni sposobnosti upravljanja rizicima, prvim dokumentima ovakve vrste kreiranim u Crnoj Gori.

TEMA U FOKUSU

► Strategije na nacionalnom nivou

Najbolja praksa i glas zajednice iz programa otpornosti na poplave doprinijeli su razvoju ključnih politika, uključujući Nacionalnu procjenu rizika od katastrofa, procjenu rizika u cijeloj Crnoj Gori, i Procjenu sposobnosti upravljanja rizicima, gdje je izvršena detaljna analiza administrativnih, tehničkih i finansijskih kapaciteta. Crveni krst Crne Gore je bio dio razmjene znanja i praksi sa stručnjacima iz različitih sektora, uključujući vladu, nevladine organizacije i akademsku zajednicu, što je omogućilo integraciju znanja FRMC-a u nacionalnu politiku. Na operativnom nivou, Crveni krst Crne Gore nastavlja da podržava izradu Nacionalne strategije za smanjenje rizika od katastrofa za period 2023-2028. Ove politike su ključne za utvrđivanje prioriteta rizika zemlje i razumijevanje sposobnosti i nedostataka u upravljanju rizikom od katastrofa, a samim tim i obezbjeđivanje mape puta za buduća poboljšanja.

Crveni krst Crne Gore je efikasno isprepleo niti inicijativa na nivou zajednice s tkivom nacionalnih i regionalnih strategija. Takav zajednički rad ne samo da je zagovarao opsežno planiranje otpornosti na poplave, već je služio i kao svetionik, skrećući pažnju na hitnost sprovođenja sveobuhvatnih procjena rizika od katastrofa i akcija.

► Razmjena iskustava u regionu

Crveni krst Crne Gore je takođe podijelio ključne uvide iz programa otpornosti na poplave sa širim mrežama, uključujući na regionalnom nivou. U okviru pokreta Crvenog krsta, program je kontinuirano učestvovao u razmjeni znanja razmjenjujući iskustva i naučene lekcije.

Crveni krst Crne Gore je 2022. godine nastupio na međunarodnoj konferenciji pod nazivom „Unapređenje sistema spašavanja i zaštite“ koja je okupila različite predstavnike, uključujući lokalne i državne organe i organizacije civilnog društva, iz Crne Gore, Albanije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Republike Češke i Italije. Oni su razmijenili najbolje prakse i ključna iskustva na temu unapređenja sistema spašavanja i zaštite, čime su podigli diskurs o prekograničnoj i međunarodnoj saradnji. Ova regionalna razmjena naglasila je značaj zajedničkih napora i istakla ulogu Crvenog krsta u promovisanju inovativnih mjera otpornosti na poplave.

Crna Gora će 2024. godine biti domaćin Evropskog foruma za smanjenje rizika od katastrofa (EF-DRR), a Crveni krst Crne Gore pozvan je da podrži taj događaj i učestvuje u njemu, pružajući na taj način priliku za razmjenu lekcija naučenih iz Ciriške alijanse za otpornost na poplave.

SAZNAJTE
VIŠE

INSTITUCIONALNO UČENJE

Lako smo implementirali različite metodologije i naučili nove stvari, ovaj program je bio savršeno usklađen s našim strategijama i planovima unutar Crvenog krsta Crne Gore, kao i s planovima lokalne zajednice.

Jelena Dubak, generalna sekretarka, Crveni krst Crne Gore

Interni uticaj Ciriške alijanse za otpornost na poplave na Crveni krst Crne Gore je višestruk i ukazuje na jači, prilagodljiviji i uticajniji Crveni krst koji nije samo ključni igrač u crnogorskom okviru za smanjenje rizika od katastrofa, već i model za izgradnju otpornosti zajednice unutar međunarodnog pokreta Crvenog krsta.

Kao rezultat ovog programa, mreža Crvenog krsta u Crnoj Gori je ojačana osnivanjem nove lokalne jedinice Crvenog krsta u opštini Zeta i usavršavanjem volontera u oblasti metodologija vezanih za otpornost. Kroz njihov angažman i liderstvo u aktivnostima programa, lokalna jedinica Crvenog krsta dobro je pozicionirana, prepoznata i ima jak temelj saradnje s opštinskim vlastima koja se može produbiti i iskoristiti za nastavak izgradnje lokalne otpornosti na poplave u regionu u budućnosti.

Načini rada su se razvijali uporedo s programom, proširujući kapacitete i domet Crvenog krsta Crne Gore u oblasti otpornosti na poplave i šire. Uprkos izazovima, alat za mjerenje otpornosti bio je koristan u pružanju lokalnih dokaza koji su efikasno iskorišćeni za obezbjeđivanje prihvatanja od strane ključnih aktera.

Program je uveo kolaborativni pristup rada zajedno s lokalnim vlastima na jačanju lokalne infrastrukture za zaštitu od poplava, naročito usklađivanjem s postojećim planovima i prioritetima. Saradnja s Opštinom Zeta pokazala je uspješan model javno-privatnog partnerstva koji naglašava sposobnost organizacije da efikasno iskoristi eksterno finansiranje i resurse za krajnji cilj podrške i jačanja otpornosti zajednice na poplave. Ovaj se model pokazao efikasnim u pilotiranju intervencija i podsticanju daljih akcija i odgovornosti lokalnih vlasti i zajednica.

Realizaciji ovih projekata prethodila je odlična saradnja naše uprave i Crvenog krsta Crne Gore.

Mihailo Asanović,
predsjednik Opštine Zeta

Program nam je omogućio da ojačamo organizaciju, da povećamo broj obučenih volontera, ojačamo organizaciju kako za aktivnosti koje su u nadležnosti Crvenog krsta, tako i za one aktivnosti koje se odnose konkretno na program.

Goran Petrušić, rukovodilac službe za logistiku i pripremu i odgovor na nesreće,
Crveni krst Crne Gore

Pristup koji je Crveni krst Crne Gore zauzeo usklađivanjem programskih aktivnosti i inicijativa sa postojećim politikama, strategijama i zakonima pokazao se djelotvornim. To je bio ključni faktor koji je omogućio uspješnu saradnju s lokalnim akterima koja je rezultirala značajnim poboljšanjima u otpornosti zajednice.

Nataša Uskoković, savjetnica za međunarodnu saradnju, Crveni krst Crne Gore

Crveni krst Crne Gore nastavlja da jača svoju ulogu i doprinos nacionalnoj politici. Program otpornosti na poplave podržao je ove šire napore zagovaranja pružanjem dokaza o uspješnim intervencijama vođenim od strane zajednice koje su ojačale vidljivost, kredibilitet i povjerenje u Crveni krst na lokalnom i nacionalnom nivou, proširujući stručnost ove institucije na pripravnost i otpornost na poplave. Ovo je, zauzvrat, ojačalo poziciju Crvenog krsta Crne Gore kao ključnog aktera u smanjenju rizika od katastrofa (DRR), s potencijalom da oblikuje politike zasnovane na stvarnom stanju na terenu i povratnim informacijama od zajednice.

Crveni krst Crne Gore ima sposobnost da se nosi s eksternim ograničenjima, uključujući pandemiju Covid-19 i složenu političku i administrativnu situaciju, i da održi programski kontinuitet svojim snažnim internim mehanizmima i istrajnošću. Snažni temelji koje je postavio program, kao i dugogodišnje prisustvo u zajednici i saradnja sa zainteresovanim stranama, kao i stalno poštovanje Osnovnih principa, bili su ključni kako bi se obezbijedilo da se prepreke i kašnjenja mogu prevazići.

Akcije koje smo sprovodili u zajednici pomogle su da se poveća vidljivost Crvenog krsta na lokalnom nivou i proširile percepciju javnosti o mogućnostima onoga što Crveni krst može da uradi.

Jelena Dubak, generalna sekretarka,
Crveni krst Crne Gore

PREPORUKE

Uspješna izrada Programa otpornosti na poplave u Crnoj Gori tokom posljednjih 5 godina označila je ključni napredak u percepciji zajednice u pogledu rizika i lokalnih kapaciteta za poboljšanje pripravnosti i odgovora na katastrofe. Međutim, kako klimatski rizici nastavljaju da rastu, važno je da naši pristupi ostanu dinamični i inovativni korišćenjem lekcija naučenih iz prethodnih iskustava.

Obezbijedite da ljudi budu u srži aktivnosti izgradnje otpornosti.

Razumijte prepreke za angažman zajednice, kao što je zamor od anketiranja.

Izgradite povjerenje i kredibilitet preduzimanjem ranih aktivnosti koje pružaju opipljivu korist zajednici.

Razmotrite postojeće povjerenje i dosadašnju saradnju pri odabiru ciljanih ugroženih zajednica.

Vodite računa da vremenski okvir programa bude osmišljen s odgovarajućom ravnotežom između mjerenja otpornosti i djelovanja u okviru otpornosti.

Razumijte i prenesite kako rad u okviru programa doprinosi široj slici

Učestvujte u velikim kampanjama za podizanje svijesti kako biste povećali vidljivost programa i ključne poruke prenijeli široj publici.

Tražite sistemske promjene izgradnjom otpornosti na različite načine i na različitim nivoima, integrišući pojedince, porodice, zajednice, lokalne lidere i nacionalne aktere.

Sarađujte sa susjednim zemljama na prekograničnom upravljanju vodama i inicijativama za otpornost na poplave i razmjenjujte iskustva i najbolju praksu na regionalnom nivou.

Ulažite u upravljanje znanjem kako biste rad pozicionirali u okviru šire nacionalne agende.

“ Program je strateški ciljao na zajednice podložne poplavama u kojima su lokalne vlasti već izradile lokalne planove zaštite od poplava. Ovaj pristup je obezbijedio da predložene intervencije ispune ciljeve i programa i planova lokalnih vlasti, što je imalo za rezultat snažno prihvatanje od strane lokalnih partnera koji su prepoznali priliku za zajednički interes i zajedničku korist.

Goran Petrušić, Crveni krst Crne Gore

Razvijajte snažne odnose s ključnim lokalnim akterima

Pronađite usklađenost između mandata Crvenog krsta i postojećih prioriteta zainteresovanih strana, na primjer kroz usklađivanje s postojećim lokalnim planovima zaštite od poplava.

Razvijajte ambiciju postepeno počevši od saradnje manjih razmjera.

Započnite izgradnju odnosa što je ranije moguće i formalizujte partnerstva kroz pismene sporazume s jasnim ulogama, odgovornostima i vremenskim okvirima.

Ponovo naglasite neutralnost Crvenog krsta tokom perioda političke neizvjesnosti.

“ Odabir zajednice takođe je organizovan u bliskoj komunikaciji s lokalnim vlastima kroz transparentan i participativan proces. Ovo rano angažovanje omogućilo je usklađivanje interesa svih ključnih aktera, a puna transparentnost i otvorena komunikacija omogućili su pouzdan i efikasan odnos s opštinskim vlastima.

Nataša Uskoković, International relations advisor, Red Cross of Montenegro

Iskoristite organizacione prednosti za širu primjenu i održivost

Iskoristite obuku iz prve pomoći, simulacije i aktivnosti podizanja svijesti kao polazne tačke za uključivanje zajednice i postavljanje temelja za aktivnosti izgradnje otpornosti.

Dajte prioritet obuci osoblja i volontera Crvenog krsta kako bi se osnažile buduće akcije u okviru otpornosti na klimatske promjene.

Iskoristite poziciju Crvenog krsta u nacionalnim dijalozima i kreiranju politike kako bi se obezbijedilo da se čuje glas lokalne zajednice.

**Budi heroj prve pomoći
u školi i u svojoj
zajednici!**

LISTA REFERENCI

1. Ostojić M, Ćipranić I, Jevrić M, Sekulić G, Medojević A. Flood hazard assessment in Montenegro through the application of two-dimensional hydraulic modelling. IOP Conf Ser: Mater Sci Eng. 2023 Jun 1;1283(1):012008.
2. World Bank Group. Disaster risk profiles - Montenegro (English). Accessed from <http://documents.worldbank.org/curated/en/283041493722051753/Disaster-risk-profiles-Montenegro>
3. Radulovic M, Radulovic M, Stevanovic Z, Sekulic G, Radulovic V, Buric M, et al. Hydrogeology of the Skadar Lake basin (Southeast Dinarides) with an assessment of considerable subterranean inflow. Environ Earth Sci. 2015 Jul;74(1):71–82.

KLJUČNI MATERIJALI

Pregledajte sljedeće ključne materijale da biste saznali više o iskustvima i naučenim lekcijama iz programa Otpornosti na poplave u Crnoj Gori.

O programu Otpornosti na poplave

- Informacija o projektu u Crnoj Gori (engleski)
- Informacija o projektu u Crnoj Gori (crnogorski)
- Gdje radimo: Crna Gora
- Profil osobe koja sprovodi smanjenje rizika od katastrofa u praksi: Crveni krst Crne Gore
- Saopštenje za medije povodom Međunarodnog dana smanjenja rizika od katastrofa

Mjerenje otpornosti

- Alat za mjerenje otpornosti na poplave za zajednice (FRMC)
- FRMC za ostale (crnogorski)
- FRMC rječnik pojmova (crnogorski)

Stub promjene 1: *Pojedinci i porodice integrišu svijest i aktivnosti u vezi sa otpornošću na poplave u svakodnevni život.*

- Flajer – Promocija higijene tokom poplava (crnogorski)
- Flajer – Prva pomoć (crnogorski)
- Studija slučaja iz Crne Gore u „Red Alert: Upravljanje rizicima od katastrofa u Evropi“
- Otpornost na poplave i poruke za smanjenje rizika od katastrofa za kampanju na društvenim mrežama (crnogorski)
- Brošura prve pomoći za djecu (crnogorski)
- Sadržaj torbe za evakuaciju (crnogorski)
- Čeklista flajera za poplave (crnogorski)

Stub promjene 2: *Zajednice i lokalne vlasti daju prioritet upravljanju životnom sredinom i infrastrukturu za zaštitu od poplava*

- Video: Mujova priča
- Bolji smo zajedno: Rad s lokalnim partnerima na izgradnji infrastrukture otporne na poplave u Crnoj Gori (engleski, crnogorski)
- Saradnja sa lokalnim partnerima i prirodom za otpornost na poplave (engleski, crnogorski)
- Flajer za upravljanje otpadom (crnogorski)

Stub promjene 3: *Nacionalna politika daje prioritet potrebama, prioritetima i kapacitetima zajednice u vezi s otpornošću na poplave.*

- Strategija za smanjenje rizika od katastrofa sa dinamičkim planom aktivnosti za implementaciju strategije za period 2018 – 2023
- Crnogorska revizija nacionalne Strategije za smanjenje rizika od katastrofa osnažena kroz vježbu procjene vođene od strane UNDRR eksperta
- Crveni krst Crne Gore poziva sve humanitarne organizacije da potpišu Povelju o klimatskim promjenama i životnoj sredini

